

ROMÂNUL

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an . . . 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2 40
Numărul popular:
Pe un an . . . 4— Cor.
Pe jumătate an . . . 2—
Pentru România și
America . . . 10— franci.
Numărul de zi pentru Ro-
mânia și străinătate pe an
40 franci.

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Batthyányi Nrul 2.
INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.
Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 filerl.
Manuscriptele nu se în-
napoiază.
Telefon pentru oraș, co-
mitat și interurban Nr. 730

Pilde bune

de Duiliu Zamfirescu
Membru al Academiei Române

Scenele petrecute în dieta Bucovinei, între frații noștri români, pun din nou în discuțiune „ruptura” pe față din Transilvania și îngrijesc pe mulți bărbați serioși din Regat.

Ce este?

Noi nu putem admite, în principiu, ca un popor serios, care își vede viața sa însăși primejduită, să nu simță nevoia de a se strânge, a se organiza, a-și alege șefi, a-și impune o *ascultare oarbă* către ei, când prevederea socială cea mai elementară îl mână către aceasta.

Noi, cei din Regat, nu putem admite dihonnia intrată în rândurile Românilor de peste hotare. Și la noi sunt lupte, adeseori sălbatece, lupte de partid, lupte electorale, lupte economice, chiar lupte bisericesti. Cu toate acestea, ele nu pun nici o dată în pericol existența noastră națională, sau, când o pun, ca în 1907 răscoalele țărănești, *simțul de conservare* al țării se ridică mai presus de toate, și toate partidele, reunite, înving primejdia.

Și nu trebuie uitat că noi, cei din Regat, trăim într-o țară liberă, cu o constituție largă cât un antieriu, cu biserică autocefală, cu o bogăție de pământ extraordinară (ceea ce ne îndeamnă la risipă și la viții).

Totuși, de la 1859 până astăzi, țara aceasta a dat dovezi strălucite de *patriotism colectiv*, în care clasele conducătoare nu au mai fost dezbinat de interese con-

trării, ci reunite de idealul comun al conservării patriei.

Lăsând la o parte priveliștea înălțătoare de la 1859, când toții Români, dar mai cu seamă boerii, au avut puterea de a se lăpăda de interesele lor meschine, spre a făuri un Stat unitar, — de atunci încoace, viața noastră politică nu este altceva decât o luptă continuă pentru a aplica principiile Divanului ad-hoc, adaptându-le la trebuințele moderne ale traiului.

Dela Unire până astăzi, trei împrejurări au venit să amenințe pacea și chiar existența noastră națională:

I. După admirabilul războiu din 1877, Congresul din Berlin a hotărât retrocesiunea Basarabiei. Era o formidabilă lovitură pentru noi, — dar era o lovitură prevăzută de oamenii noștri politici. Pentru a înlătura scandalul unei protestări în ședința plenară a Congresului, Rusia era dispusă să ne acorde *or ce*. Acest *or ce* însemnă pentru noi *foarte mult*, din punct de vedere economic și strategic. Ei bine! Nu s'a găsit un om, un singur om, din 6 milioane de Români, care să facă acest mare serviciu țării sale, de a-și pune iscălitura pe un tractat de retrocesiune, primind în schimb vaste teritorii în altă parte. Tot ce aveam noi atunci mai superior, ca valoare de oameni, stau zbârliți sau protestau, Brătianu și Kogălniceanu!..

Cel d'întâiu făcea atunci războiul; cel de-al doilea făcuse lovituri de Stat, împrietărise țărani, secularizase mănăstiri. Prin urmare aceștia nu erau oameni să se teamă de nimeni și de nimic, nici chiar de judecata istoriei, de oare-ce ei știau, că un tractat trăește de la o lovitură de sabie

până la o nouă lovitură de sabie, de la Sebastopol până la Plevna, și deci de la Plevna până la... Cu toate acestea, și Brătianu și Kogălniceanu preferau *să li se taie mâinile*, decât să iscălească un tractat de cesiune teritorială. Această încăpăținare nepolitică are o valoare etică enormă!

II. În anul 1891 era la ordinea zilei căsătoria moștenitorului tronului. Se formase un curent sentimental pentru a alege pe viitoarea Regină în țară. O explozie de indignare produse această știre în toți oamenii noștri politici. Eră bine s'au eră rău, — e altă chestie. Eră nelogic. Eră mai cu seamă o atingere adusă unuia din punctele Divanului ad-hoc, *dinastie străină luată din una din casele domnitoare ale Europei*.

III. În anul 1907, mâna criminală a unor incendiari ducea focul din sat în sat, delă o margină a țării la alta. E zădarnic să căutăm cauzele și răspunderile. Efectele au fost admirabile. Mă găseam atunci, din întâmplare, în poziție de a vedea lucrurile de aproape.

Guvernul, care se ducea făcea, toate înlesnirile guvernului ce venea. Strânși împrejurul Tronului, oamenii noștri politici uitau patimile de partid, spre a salva țara. Erau temeri că soldații, mai cu seamă rezerviștii, se vor uni cu răsculații. În patru zile, generalul Averescu a încorporat rezervele, a mișcat trupele, în așa chip, încât era stăpân pe situație. Această dureasă împrejurare a dat țării credință în armata sa, în ofițerii destoinici, în soldații ascultători, cari, porniți dela plug, de lângă cei răzvrățiți, redeveneau deodată unealta siguranței Statului. Mi-aduc aminte că se

Literatura, Publicul și Statul

— Încheiere —

de E. Lovinescu

Incep prin a cere iertare cetitorilor pentru lungul drum pe care l'am străbătut împreună. Mărturisesc că nu fusese în cugetul meu. Intocmai ca un călător plecat pentru o țintă apropiată, a trebuit să mă opresc în cale, ici și colo, la umbra unui stejar, sau la o fântână cu apă rece, abătându-mă din când în când, și prin ispititoare cărări lăturalnice.

Ținta părea apropiată; mergând spre dânsa, s'a depărtat. Rămâne acum pe seama cetitorilor de a hotărî dacă aceste abateri i-au fost de vreun folos oarecare sau dacă i-au adus vre-o plăcere. Mie mi-au venit sub pană, căci lucrurile se leagă între ele; unele aduc pe altele. Și de se pare că am vorbit *de omni re, et de quibusdam aliis*, mărturisesc că pe câteva le-am atins numai în treacăt, fără a le fi dat desfășurarea cuvenită. Va fi pentru altădată, căci în starea noastră de acum sunt adevăruri ce trebuiesc spuse cu tărie, repetate cu înverșunare la nevoie, pentru a intra nu numai în atenția ci și în convingerea contemporanilor noștri.

*

Oricum, firul ideilor desfășurate cu aceste foiletoane e destul de limpede și se poate desprinde cu lesnicioare.

Am arătat, anume, mai întâi, binefacerile

mișcării din jurul *Sămănătorului*. Aceasta revistă, fie prin personalitatea rară a conducătorului ei, fie prin talentele strânse în jurul lui, a înfăptuit un curent în opinia publică și în masele cititorilor. Nu i-se poate tăgădui acest merit. Numărul iubitorilor de literatură a crescut. Citindu-se mai mult, a început să se și scrie mai mult.

Am arătat însă, în al doilea rând, că acest câștig n'a fost complet, cum s'ar fi putut crede. A fost mai mult un început, pe care ne rămâne nouă, celor de acum, să-l ducem mai departe. Nu toate stratele sociale au fost ademenite pentru literatura *Sămănătorului*; abia câteva. Mai mult decât atât, stratele suprapuse, nu numai ca situație socială, nu numai ca naștere, sau ca bogăție, ci chiar ca cultură — și vorbim de cultura adevărată — au rămas aproape cu desăvârșire străine de literatura nouă. Și aici, ispitit de subiect, am intrat într'un șir de cercetări amănunțite asupra pricinilor ce au motivat o astfel de stare de lucruri. Am arătat care e vina acestor clase numite „suprapuse”, fără a uita și vina literaturii însăși prea „exclusivistă”, prea mult închinată unei singure pătri sociale, prea monocordă... Asupra acestei părți m'am întins destul de larg, deoarece mi-s'a părut a avea o deosebită însemnătate. Sunt lucruri ce trebuie spuse, fără ocolire.

Rupând deodată cu plăcutele lanțuri ale prieteniei, cu dulcele legături ale iluziei, ce-și petrece mâinile subțiri peste ochii noștri, — se cuvine să vedem și adevărul așa cum e, pentru

a putea pregăti cel puțin ziua de mâine... Și cred că am făcut-o cu destulă îndrăzneală și tărie.

Arătând însă slăbiciunile literaturii de astăzi, nici nu mi-a trecut prin gând, să tăgăduiesc talentele pe care le-aver. Mai mult decât atât, am dovedit că *fărîmițarea* literaturii de acum e pricinuită mai ales de împrejurările materiale nesigure în care trăesc scriitorii noștri. Literatura nu e încă o profesie, dar tinde, se îndrumează să fie. Munca intelectuală începe să fie și ea răsplătită, e drept că mai puțin ca ori care altă muncă.

Suntem deci într'o epocă de tranziție, când scriitorii aici nu mor de foame, dar nici nu pot să trăiască din rodul artei lor. Ei sunt nevoiți să lungească la expediențe. În loc de a se închina meseriei lor cu toată concentrarea sufletească pe care aceasta o cere dela oricine, ei o mercantilizază, fărîmițându-și eforturile în mici lucrări fugare, de caracter mai mult ziaristic, așa cum o cer împrejurările și nevoile clipei...

Scriitorii noștri în drumul lor spre o situație mai bună (căci nu se poate tăgădui de a fi pornit pe acest drum) sunt astăzi într'o stare destul de critică, care trebuie tămăduită. Propunerea mijlocului de a o tămădui va face și încheerea acestui șir de foiletoane...

*

Voi zice totul, când voi zice: *Statul...*

Știu ce mi-se va întâmpla împotriva acestei propuneri... Amestecul statului în toate, iată

vorbea atunci de două corpuri de armată străine ce stau gata să treacă frontiera noastră de Vest. Cred că niciodată nu a clocotit ură mai grozavă în sufletul popoului cult al acestei țări, decât atunci, — ură împotriva mizerabililor cari răsculară pe țărani orbi, ură împotriva țărănilor, hotărâre absolută și conștiință de a rade cu tunul focarele revoltei, de a extermina pe degenerații ce ațâțaseră poftelile de jos.

Iată trei împrejurări memorabile în istoria țării aceștia.

Și să nu se uite că această țară e liberă, e bogată, merge tumultuaru către împlinirea unei meniri mărețe, iar în mersul ei, după cum o luminează soarele, o bat și furtunile.

*

Iar Domniile-Voastre, cari trăiți sub amenințarea perpetuă a însăși existenței naționale; cari vă vedeți limba primejduită, biserica desorganizată, școlile nimicite; cari simțiți dușmănia în aer, — Domniile-Voaste găsiți de cuviniță să vă jucați de-a partidele politice, vă dezbinați, vă împărțiți în grupuri și biserice.

Eu știu multe de toate. Unul din frunțașii Domniilor-Voastre, care mă cunoaște de mult, înțelege ce vreau să zic.

Dacă, delapasivitate, care eră o nenorocire, ați trecut la viața politică activă, trebuia să știți ce vă așteaptă: necazuri și griji; amenzi și închisoare. E dureros, că e așa, dar asta e. Cine nu are puterea sufletească să îndure persecuțiile și neaverea, să poftască la noi în Regat: aici sunt funcții și cafenele.

Dar locul de onoare este acolo. Locul acela îl ține cine poate. Il ține acela ce nu se teme de închisoare; acela ce are sufletul disciplinat și nu se răscoală împotriva șefilor; acela care nu jertfește măririlor și bunului traiu hotărârea de a suferi pentru păstrarea neamului.

Locul de onoare e alături de bărbații ce alcătuiesc *Comitetul național* al Românilor de peste munți. In afară de acesta, noi, Români din Regat, nu cunoaștem altă alcătuire politică.

vechiul cusur al popoarelor latine! Nimic nu se poate întreprinde prin inițiativa privată, ca la rasele anglo-saxone. Pe dată e nevoie de stat ca să sprijine, să subvenționeze! Acest amestec al statului e însă dăunător, deoarece slăbește energiile, și apoi, cele mai adese, nu vine la loc și la timp potrivit. Când s'a mai văzut ca banul statului să cadă unde trebuie? Cade alături... In jocul subvenționării de către stat intră atâtea elemente străine de dreaptă valoare, încât de cele mai multeori banul public nu umple o nevoie, sau umple o nevoie ce privește mai mult caritatea omenească decât arta. Și o incurajare nemerită mai e primejdioasă și prin nedreptatea făcută altora, ceea ce e de ținut în seamă.

Pentru aceste cuvinte și pentru multe altele nu sunt și eu decât cu multă cumpătare pentru intervenirea Statului în folosul scriitorilor.

Se dau și acum ajutoare (mici și umiltoare). Anul acesta s'a dat chiar mai mult ca de obicei, dar tot sub forma aceasta a *milei*, care nu poate decât să demoralizeze, tot fără supraveghe, tot cu gestul larg al omului ce aruncă o bucată de pâine unei guri flămânde...

Incurajarea n'ar trebui să vie mai întâiu sub înfățișarea ajutorului, ci al *răsplătii* unor opere făcute, propuse de anumite comisii bine întocmite, și nu din favorul ministerial, ce merge mai adese la ziaristi primejdioși sau lingușitori decât la scriitori. Aceste răsplătiri ar trebui reglementate, tot așa după cum s'a făcut și cu premiile Salonului oficial de pictură...

Gruparea dela *Tribuna* trebuie neapărat să dispară, de oare-ce, ca formațiune politică, nu are nici o valoare, iar ca manifestare literară este *neonestă*. Cuvânt aspru, dar precis.

Actualitatea autonomiei naționale române

de dr. Cassiu Maniu

Am văzut, cumcă știința despre drepturile politice inerente oricărui organism individual și național învață, că dreptul este nemuritor, fiindcă el nu va înceta de a exista și atunci când îi lipsește sancțiunea.

Tot așa în împărăția Austro-Ungară. In această împărăție au drepturi naționale inviolabile națiunea germană, română, bohemă, maghiară, slovacă, polonă, ruteană, croată, slovenă și italiană; Sârbii și Sașii, fiind ei colonii intruse în teritoriul românesc, — nu se țin de această categorie. Cu acea deosebire, că dintre aceste națiuni numai cea germană și cea maghiară au puțină exercitărea acelor drepturi, iar celelalte națiuni sunt mult puțin aservite politicește. Sunt aservite, drepturile lor naționale sunt lipsite de sancțiunea publică necesară prin suveranitatea de fapt, ce și-o au acaparat Germanii și Maghiarii.

Intreaga problemă deci atunci va fi rezolvită, când suveranitatea de fapt va face loc suveranității de drept, adică drepturilor naționale pe toată linia exercitărei puterii publice ale acestei împărății.

Dacă este adevărat ce zice Montesquieu, — că poporul cuceritor trebuie să-și îndrepteze crima de a fi năvălit asupra altui popor și de a-l fi despoiat de libertate, și, dacă civilizația nu recunoaște o altfel de cucerire, decât pe urma căreia se poate încheba o armonie mai înaltă între deosebite colectivități omenești, — trebuie ca conștiința ocârmuitorilor acestei împărății să se trezească la luminile veacului al XX-lea și să adapteze suverani-

Apoi sunt însărcinări ce se pot da scriitorilor, și spre folosul lor și al sarcinei ce li s'ar încredința. Numirea a doi literați ca directori ai teatrelor din Craiova și Iași e un început bun. ce trebuie urmat și mai departe. Sunt și alte însărcinări ce ar intra în competiția lor. De pildă îngrijirea bibliotecilor publice...

*

Lucruri mărunte, se va zice. Se poate. Destul că trebuie să recunoaștem, că Statul are și el un rol în risipirea crizei pe care o străbate literatura noastră de astăzi. Nădăduesc, de altminteri, că această criză nu va dăinui mult. Căci nu e departe clipa când și literatura va fi o icoană mai credincioasă, mai armonioasă, și mai bogată a neamului nostru, și publicul își va da seama de datorile pe care le are față de scriitori și literatura țării.

Dr. STEFAN TĂMĂȘDAN

medic univ. specialist în arta dentistică,

ARAD, vis à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

tatea cea de fapt la cerințele suveranității celei de drept. Căci numai aceasta este legitimă, juridică și justă. Iar dacă ei nu s'ar ști emancipa de deprinderile crimei politice și ar lucra tot contra legilor civilizațiunii, ar trebui ca națiunile robite politicește să lucreze pentru a convinge pe ocârmuitori despre defectele, vițiile, și calamitatea unui regim, ce se razimă pe coeficienți politici, ce nu admit suveranitatea de drept, ci numai prin autonomia tuturor națiunilor amintite se poate, aceasta fiind rangul politic ce li-se cuvine.

Pentru a convinge pe altul mai întâiu însuși trebuie să aibi forța intelectului de a te înălța prin idei juste și precise la convicțiuni puternice și luminoase. Cu ajutorul științei ne-am format convicțiunile noastre politice naționale nestrămutate, am năzuit a convinge pe dușmanii noștri politici și oare i-am putut convinge?! Eu cred, că da, i-am convins. Dar suntem mai departe decât ori când de a se lăpăda de prepotență, de dorul de a stăpâni veacuri înainte asupra altor națiuni. *Aici prin urmare trebuiesc alte leacuri.*

Un pasagiu de puternică intuiție mi-a stârnit uimirea citind prelegerile de filozofie politică ale d-lui Korkunof dela universitatea din Moscva: „*Suveranitatea nu e nici la domnitorul unui stat nici la stat. Suveranitatea de fapt a domnitorului este îngădită prin națiunea ce alcătuiește statul. Iar suveranitatea de fapt a națiunii este determinată prin alcătuirea acelei națiuni.*”

Un despot al țărilor asiatice poate porunci la milioane de oameni dar el nu va putea ridica trei sute măji, nici nu va putea înghiți un gram de strichnină fără să-și deie sfârșitul în câteva clipe. Căci adevărul este singur legea absolută politică, că suveranitatea totdeauna va fi riguros atârănătoare de compoziția socială a unui stat.

Va să zică, conform legilor sociale suveranitatea în Austro-Ungaria și de altfel trebuie se țină cont de elementele etnice ce contribuiesc cu sângele și cu averea lor la apărarea și subsistența statului Austro-Ungar, și nu e de făcut altceva decât, ca aceste elemente să se cultiveze, să se îmbogățească, să se înalte moralmente, pentruca suveranitatea actuală despotică să se prefacă într'o ocârmuire legitimă sub presiunea compoziției sociale ale acestei împărății.

Cumcă politica națională până azi n'a izbutit pe lângă toată importanța sa sublimă și cu toată înalta și imortala sa îndreptățire se poate astfel explica ușor.

Prin urmare trebuie cu toții să ne înșiruiim într'o muncă națională febrilă pe toate terenele progresului cultural, material și moral. Căci puterea culturii, bogăției, moralității națiunii noastre române va hotărâ asupra demersurilor suveranității de fapt, care azi ne este atât de vitregă, atât de nerecunoscătoare pentru sacrificiile noastre de sânge și de avere, închinate cu străbună vitejie și credința neclintită a rasei noastre nobile latine.

clubul polon, deputații sud slavi și „uniunea latină“.

Ultima fracțiune va fi formată ca și până azi din deputații români și italieni.

Italianii au toată nădejdea, că vor primi o universitate națională. Și Românii vor căuta ca de aici înainte să agite și ei atât în cât și afară de parlament pentru conservarea individualității lor naționale prin instituția unei universități naționale.

Deputații români din Austria vor gândi totdeauna la frații lor din Ungaria. Cu prilejul discuției reformelor militare vor protesta cu toată energia împotriva concesiilor făcute Maghiarilor, care sunt menite să promoveze maghiarizarea naționalităților.

Românii să persiste numai încă vr'o câțiva ani pe drumul politic apucat și să rămână neatinși de amăgirile unui Mangra și soții, să nu părăsească ogașele unei politice înțelepte, dar principiare și nesmintit se va apropia și pentru ei ora mântuirii.

Politica externă, precum și raporturile din Monarhia habsburgică vor sili pe Maghiari să întindă Românilor mână de împăcare.

*

Conflictul din Maroc. Prim-ministrul englez a folosit prilejul discuției asupra bugetului externelor de a da o declarație referitor la tratativele, ce sunt în curgere între Franța și Germania. Declarația lui Asquith a fost foarte rezervată și cu mult mai pacinică decât a tesaurierului, făcută înainte cu vr'o săptămână. Declarația lui a fost bine primită și de opoziție și comentată în mod favorabil.

În declarație se spune, că stadiul tratativeilor a ajuns în prezent la acel punct, când inspiră mai mari îngrijorări, dacă nu se va afla o rezoluție oareșcare.

Expune starea reală a raportului între cele două state. Între ele se urmează tratative, la cari Anglia nu participă, de oarece interesele ei nu sunt atinse. Anglia își va da părerea numai când tratativele vor ajunge la o soluție. Anglia dorește însă și până atunci, ca cele două state să ajungă la o soluție favorabilă și onorifică pentru ambele.

Tratativele au ajuns la greutăți, cari nu sunt însă în Maroc, ci în părțile vestice ale Africei, cari nu privesc însă Anglia și până aci Anglia nu a influențat, știrile contrare sunt minciuni. Dacă însă cele două state nu vor ajunge la nici o soluție, Anglia va lua parte activă.

Ca încheiere declară încă odată, că Anglia dorește o soluție pașnică și apelează la toate partidele Camerei să nu mai insiste asupra de nouă amănunte, ca să nu se ivească nouă greutăți.

Balfour și Macdonald au răspuns în numele opoziției cuvântul lui A-quith. Ambii se declară mulțumiți cu răspunsul lui și recunosc meritul prețios ale lui Asquith aduse în cauza rezolvirii pacifice a conflictului.

Scene furtunoase în parlament

Sedința Camerei.

28 Iulie.

În sedința de Vineri s'au continuat votările nominale asupra concediilor. O enunțatiune a preșidentului însă a dat prilej și la mici scene furtunoase, singurele momente mai însemnate în sedință.

Președintele a adus la cunoștința Camerei, că asupra cererii de concediu a deputatului Osiffy se va face votare. Osiffy ceruse concediu într-una vin sedințele trecute, dar și-a revocat în urmă cererea Azi a înaintat-o din nou.

Din ace-t prilej Berzeviczy a declarat, că cererea lui Osiffy poate fi supusă din nou votării nominale, de oarece își revocase rugarea.

Prin aceasta dede opoziției să înțeleagă, că numai odată admite votarea asupra concediului cuiva și că de aici înainte cine a cerut odată concediu și n-a primit, nu mai poate să ceară a doua oară. Prin interpretarea aceasta Berzeviczy ar fi pus în curând sfârșit obstrucției tehnice.

Dar opoziția s'a folosit de ocazie și a început îndată discuția asupra regulamentului de casă.

Între alții a luat cuvântul și Justh. A fost însă întrerupt de Perczel, iar Justh infuriat i-a strigat, că n'are drept să vorbească, de oarece trăiește din penzie din grație. Întreg partidul mun-

cei s'a năpustit atunci asupra lui Justh, iar Berzeviczy l-a luat pe Perczel în apărare. A zis că Justh n'are drept să vorbească asupra compatibilității cuiva, decât numai parlamentul, care este singur competent. Justh nu-i rămâne însă dator, și se provoacă la hotărârea parlamentului din trecut, care a aflat mandatul de deputat incompatibil din cauza acestei penzii, pe care o are și azi Perczel. Opoziția l-a sărbătorit pentru aceasta în întreaga sedință.

Au urmat apoi votările pentru concediu. Opoziții n-au primit nici unul, dar a primit contele Károlyi Mihály.

Cătră sfârșitul sedinței s'a lăsat svonul, că contele Apponyi va propune ajurnarea Camerei.

CORESPONDENȚE

DIN ȚARĂ

DIN UIOARA

Uioara în trecut. — Astăzi. — Prelegeri populare. — Petrecere de vară

Despre Uioara știe toată lumea dela noi, că este un orașel cu mine vestite de sare. Și, poate știe mai departe, că în vremea din urmă a ajuns la o oare-care însemnătate prin noile băi sărate, cari tămăduesc reumatisme mai puțin îndârjite și dau prilej de petrecere ieftină Jidovimii din partea locului. O Uioară deci, cu slujbași de ai statului, cu negustorime străină, cu muncitori probabil tot asemenea, și prin urmare, fără nici o însemnătate pentru viața noastră românească. Dar despre o Uioară, care ar putea să fie un centru firesc al satelor noastre puternice din jur, un punct în care să pulseze sângele unei vieți românești oare care, nu s'a știut până acuma la noi.

În trecut această stare de lucruri a fost justă cu adevărat. Căci noi Românii nu aveam aici, în orașul însuși, decât o parohie unită în frunte cu parohi-protopopi, care erau veșnic închiși după porțile zăvorite ale trebilor bisericesti-administrative, o altă parohie neunită, câteva zeci de băieși a căror limbă era batjocorită de slujbașii patriotici ai ocnelor, — și atât. Bieții noștri săteni, cari cuprindeau Vinerea, în zi de târg, toată piața largă de bucate, cu grăul și cu cucuruzul lor greu muncite, ori cei cari siliți de năcazurile zilnice veneau pe la judecătorii împărțitoare de dreptate, se simțiau străini aici și abia apucau să scape de bărboșii domni cu ochi vicleni ai acestui oraș.

Așa în trecut. Adecă mai mult de prin anii 1870 80 încoace. Căci în vremile de înălțare dela 48, ai noștrii dela Uioara au știut întrebuința brațele lor vâjnoase după îndemnul inimilor lor românești. Trăesc și astăzi în Uioara câțiva moșnegi cari au fost fala loagărelor lui Axente. Pe vremea Nemților Uioara era în fruntea mișcărilor românești din aceste părți. Axente însuși vine pe la 70 aici, la foștii săi tovarăși de arme, să le aducă altă lozincă de luptă, a culturii, întemeându-le un despărțământ al „Asociațiunii“.

Dacă Uioara în trecutul apropiat a fost cuprinsă de un somn adânc pentru noi, din împrejurări neatârnoate de voința noastră poate, — astăzi putem vesti cu bucurie o trezire făgăduitoare, care va reînvia vechea mărire românească a orașelului cu bogății subpământene.

Înainte cu câțiva ani, în fruntea tractului protopopesc al Murăș-Uioarei, a venit un om tânăr, cu suflet cald, care are inimă pentru glasul vremii de astăzi. Sosit aici, Părintele protopop Emil Pop, și-a rotit numai decât ochii în jur și a deschis larg porțile Uioarei românești, să năvălească vântul redeşeptării pretutindeni. Întăi a făcut din casa sa un loc primitiv pentru preoțimea și inteligența noastră din provincă, apoi la timp potrivit a reînviat despărțământul aproape mort al „Asociațiunii“, îndrumând spre o viață nensă, roditoare.

Spre marele nostru noroc, aproape în aceeași vreme, s'a așezat aici un avocat de ai noștri, tânăr, tot atât de însuflețit, dr. Iuliu Morar, care împreună cu d. protopop Emil Pop, au ridicat Uioara la înălțimea cuvenită unui centru încunjurat de atâta lume românească din jur.

Abia la doi ani, după acestea, iată, astăzi avem în Uioara o bancă românească, care operează creștinește și scoate pe bieții noștri țărani din mâinile institutelor jidovești. „Soimul“ a cumpărat pân'acum peste șase moșii nemeșești în satele din jur și le-a parcelat la țărani noștri. Incurând numele aurit al „Soimului“ nostru va străluci pe frontul unei frumoase case românești, în cea mai aleasă parte a orașului, între oficiile erariului, adevărat palat, care va fi pe viitor un fel de „casă națională“ a noastră.

Tot dela venirea acestor doi frunțași în Uioara, pe lângă despărțământul „Asociațiunii“, mai avem un Comitet filial al Fondului de teatru, care ține adunări, adună membri, și tinde să constituie o trupă de diletanți, cari, bine organizați, să treacă și pe satele noastre din jur, în Dumineci și sărbători, la prilejuri potrivite, cu bucăți acomodate.

Mai nou, Duminecă în 23 Iulie st. n., frunțașii din Uioara, au început, în cadrele despărțământului „Asociațiunii“, o serie de prelegeri populare pe sate, care serie se va continua în fiecare Duminecă viitoare. Aceste prelegeri populare, în părțile noastre, au însemnătate culturală foarte mare, fiindcă e întâia oară de când „domni“ noștri coboară la sate, în numele culturii, a luminei, după un sistem stabilit.

Cel dintăiu sat a fost Ciunga. Aici prelegerile au avut un succes desăvârșit.

Bravii noștri țărani, la început nedumeriți asupra venirii „domnilor“, la urmă nu se mai puteau desface de dânșii.

Au ținut prelegeri: părintele Ștefan Roșianu, prof., Blaj, dr. Iuliu Morar, avocat, Uioara și absolventul de teologie Alex. Lupeanu. A luat parte și d-na dr. Morariu, Uioara, asemenea d. D. V. Hossu, cand. de avocat, tot de acolo.

Cu acest prilej d. dr. Morariu, a dăruit pe seama școlii din Ciunga suma de 100 coroane, ceea ce a entusiasmăat cu adevărat pe sătenii noștri, înainte așa de reci față de „domni“.

În aceeași zi după prânz s'au ținut prelegeri în Șpălnaca, comună frunțașă în spre vama sacă.

Aici avem un popor conștient și foarte disciplinat. Conferențiarii au fost primiți în capul satului, cu porți triumfale și cu frunză verde de stejar.

A luat parte la adunare tot satul, în adevăratul înțeles al cuvântului. O mândră adunare, în mijlocul unei grădini frumoase, între pomii înverziți. Pe lângă conferențiarii amintiți, a vorbit și preanonatul d. Emil Pop, directorul despărțământului.

S'a vorbit despre „Asociație“, despre credință, carte, despre procesele mai dese ale săteanului, despre cruțare, curățenie, dragoste, între frați, etc.

Succesul moral a fost și aici desăvârșit. La un popor, ca în satul acesta, nici că se poate altfel. Avem aici doi preoți, unit și neunit, păr. Cristea și Vătășan, cari sunt la înălțimea chemării. Toată cinstea față de așa conducători

Dumineca viitoare, în 30 Iulie st. n., se vor ține prelegeri în Gâmbușiu.

*

În ziua de 13 August st. n., a. c., în Uioara se va aranja o Petrecere de vară, care promite să înmănun heze aici multă lume românească, ca de obicei, de câteva veri încoace. În pauză se va juca *Călușorul* și *Bătuta*. Comitetul aranțator e alcătuit din vre-o 50 de nume, tineri din jur și din depărtare.

Petrecerile noastre sunt o manifestare a vieții românești dintr'un ținut. Și petrecerile, cari se aranjază la Uioara de vreo doi ani încoace, sunt o dovadă și ele, foarte puternică, că Uioara astăzi e un centru românesc în aceste părți, care tinde să se afirme tot mai mult. Și dea Dumnezeu.

Correspondent.

DIN OCNA-SIBIULUI

Băile. — Oaspeții. — Concertul din 23 Iulie n.

La băile din Ocna-Sibiului, de când a trecut în posesiunea statului, s'au făcut îmbunătățiri mari. Cel ce nu a mai fost de curând, la aceste băi, abia le mai recunoaște. Vilele, plantațiunile și viața de aci le dau băilor un caracter modern.

O însușire tot nu are încă pe deplin. Scumpetea ce domnește la alte băi aici încă nu s'a încuibat. Prospective sunt însă, căci zilnic năvălesc Jidanii bogați din toate părțile.

Intr'adevăr cei mai numeroși din oaspeții stabili sunt Jidanii. Vin cu mic cu mare — până și din România — și fac o gălăgie de crezi că ești în Palestina. Sunt și Unguri, totuși pare că nu atâția câți Jidovi, cari își au deja restaurantele lor „coșer”. Și să nu ne surprinză dacă azi mâne vor ridica și vre-o casă de rugăciune. Ei merg pas în pas cu cultura maghiară. Din ce capătă băile un caracter mai pronunțat unguresc, din aceea se înmulțesc și ei mai mult. Ei contribuie mult la dezvoltarea spiritului unguresc. Celelalte națiuni sunt mai slab reprezentate. Cu trenurile, ce circulă încontinuu, din Sibiu vin oaspeți cu sutele. Își fac băile și se întorc. Între aceștia cei mai mulți Sași, cari nu fac mulți pureci, ci se întorc la cămin. Sunt și Români stabiliți aci, ei pier însă în marea săsească și jidovească.

Pare că nu mai vin atâta ca mai în trecut. Și aceasta o observă și muzica — angajată la băi — care întonează la intervale mari de tot, câte o romanță, (de regulă „Nu mă abandona”) după care urmează câte o „Ardeleană” scurtă. Românii se înviează atunci. Li cunoști pe față. Nu însă toți, durere, căci sunt și de acelea — dame — cari cloncănesc în limbi streine, cu deosebire în cea ungurescă. Oare de ce? În fond însă, Ocna, tot cea veche rămâne, căci vara nu ține până-i lumea.

Pe Românii plugari îmbrăcați în albul lor port, cu privirea îndrăzneată ce insuflă respect, și care-i caracterizează pe acești țărani muncitori, nu-i poate schimba până-i lumea aerul străin.

Mai are Ocna apoi și inteligență puternică; 4 preoți, avocați, învățători, cari sigur vor da piept cu spiritul străin, ce voiește să se încuibă în aceasta cetate românească. Clasa de mijloc e mai slab reprezentată. Nu găsești un restaurant românesc unde se știe, că convii cu cei de un sânge cu tine. Negoțul și comerțul va apuca sigur azi mâne pe mâna străinilor cu totul. Bate plăcut la ochi „Villa Ana” (De ce nu Ană) situată vis-à-vis de intrarea principală la băi, și e proprietatea părintelui Isaia Popa. L-ar putea imita și alți proprietari români.

*

Inteligența de aici a dat în sara zilei de 23 Iulie un „Concert”, care a succedat bine. Și cum să nu, când cântă popa Saia cu feciorii lui. Vocea lui tot plăcută încă rasuna în „Cântecul haiducului” ca un tulnic ce chiamă la luptă. Cântările, în cor, conduse de părintele P. Curea au mers bine, și deși erau toate cunoscute, au stârnit aplauze. Se vede că au plăcut. A fost neîntrecut în solo la vioară d. I. Henteș, cu „cântecele populare”. Admirația tuturor a fost îndreptată asupra fraților Savei și Marcela Maniu, elevi ai conservatorului din București. Doi copii încă (sub 15 ani) au o perfectă școală de muzică. Special primul cu jocul lui la „violoncello”. Iar sora sa s'a produs la pian. Atât cu privire la program. Și acum o observare. Inceputul a fost anunțat pe 8^{1/2}. De abia însă după 9 ore s'a început, căci abia după 1^{1/2} s'au apucat aranjierii să aranjeze sala. În pripă nu se pot apoi face toate cum trebuie. Atențiunea ce e indispensabilă la astfel de ocaziuni nu trebuie însă trecută cu vederea. Și aceasta atât cu privire la primirea oaspeților cât și la plasarea lor. Aranjierii trebuie să știe că la astfel de ocaziuni pot veni și străini pedanți și pretenzivi, învățați cu formele recerute. Dar nici noi Românii nu suntem de tot străini de aceste forme.

E. M.

Litera — Arte — Științe

RÂNDUNICĂ...

Rândunică ce-mi tot spui,
Și te uiți la mine,
M'ai adus un cântec nou?
Ține-l pentru tine!

Să știi că m'am supărat,
Nu te mai am dragă.
Tu de ști vre-un secret —
Știe lumea 'ntreagă.

Eri și-am spus așa glumind,
Că mi-e dor de un zimbet;
De-o privire dulce a lui,
Ce-mi pătrunde'n suflet...

Și tu 'ndată m'ai trădat...
Du-te, că mi-e ciudă!
Ce'nțeles a mai avut
Și el să le-audă?...

Roza Covrig.

Ironia vremii cu Dimitrie Anghel

de C. Georgescu-Munteanu

Era poate condamnat de legile timpului și de natura vitregă a împrejurărilor, ca poetul atât de iubit și admirat Dimitrie Anghel să îndure una din cele mai crude lovituri ale soartei. Nimic nu-i mai sfâșietor și ireperabil de cât aceea nimicire complexă a operii intime a unui poet, la care el a pris clipă cu clipă, șirul închipuirii lui bogate și coloritul senin al poeziei. Este știut de toți cetitorii și admiratorii lui Anghel, de intimii și cei ce-l cunoșteau poate numai din opera lui publicată, că întreaga lui avere sufletească și întregul lui produs literar a fost distrus pentru veșie de incendiul nenorocit de la Luvru. În urma acestei pierderi fatale, a acelor manuscrise, care poate încurând ni aduceau alte raze de seninătate sufletească, poetul s'a prăbușit din visurile lui și sdruncinat sufletește, s'a văzut de-odată strein între ai lui, strein și neputincios de a mai putea înfăptui, aceea, ce focul îi îngropase pentru totdeauna.

Mulți au simțit un regret adânc pentru mina lui materială și sufletească, pentru deprimarea lui morală, pentru sbuciumul lui adânc, care a avut de consecință internarea poetului într'un sanatoriu de neuroși.

Azi poetul Anghel îi distins, îi un distins al vremii și al împrejurărilor crude și fatale; îi o himeră poate a visurilor lui trăite din alte dăți, așa, cum poate n'ar fi dorit nici cel mai fantastic poet dintre regii poeziei.

Domnul Emil Gârleanu, valorosul și cunoscutul nostru scriitor, a publicat un articol de seamă despre felul cum se admiră la noi și se apreciază, poetul, scriitorul artistul în general și opera lui, reflectând cu cele mai triste adevăruri, situațiunea așa de precară a poetului Dimitrie Anghel. De sigur, că articolul domnului Gârleanu a plăcut mult, a satisfăcut chiar pe toți cei ce simt ales, dar ce folos, că tăcerea a ușurat primei exclamațiuni de mulțămire, și uitarea li-a acoperit pe toate cu aceeași măsură. Ceeace îi fatal și destul de evident, îi, că, tocmai aci, în acest punct de echilibru al nepăsării, al uitării și al tăcerii umiltoare, apasă ironia vremii, ironia mulțimii. Căci îi prea curios deși atât de normal în vremile noastre, ca să se repete această lege nenorocită a adevărului, care exprimă pentru mulți: „îi trist, dar adevărat”, cea mai amară repulsivitate reală, cu care natura, vremea, mulțimea și dacă vroii chiar soarta, te poate trata așa după cum nu te-ai aștepta. A fost destul, pentru că este în firea mulțimii, ca să fie destul, timpul, cât ar ajunge ca să se satisfacă cu spiritul din opera unui poet ca Dimitrie Anghel, ne mai interesându-se în urmă și de loc de ființa lui materială și spirituală, lovită mai ou seamă în niște împrejurări atât de funeste. Mulțimea, și când zic mulțimea, înțeleg pe toți cei ce s'au zădăpat la isvorul lui bogat de imagini, pe toți cei

ce l-au cetit și l-au înțeles în vraja și mirajul lui atât de senin, această masă de cetitori și admiratori care făcuse din Dimitrie Anghel, poetul răsfațat și îndrăgît, azi această mulțime admiratoare, tace, tace, tace. Au fost poate, niște scânteieri de compătimire, acele regrete și păreri de rău, în timpul din urmă și nenorocirea lui Dimitrie Anghel, în fața incendiului de la Luvru.

Acele păreri de rău azi s'au stins cum s'au stins și acele flăcări uriașe care mistuieră pe veci, manuscrisele lui, — păreri de rău și regrete, pe cari eu nu le-ași putea considera decât niște convențiuni ridicole, aspre și ironice la adresa unui principiu sfânt de conservare al acelor elemente superioare, ca indulgență, spirit și creațiune, pe care natura ni le dă nouă din vreme în vreme. Căci, la ce bun folosesc acele compătimiri din uz social, dacă ele nu pot înviora sufletul amărit, unui artist ca Dimitrie Anghel; la ce bun folosesc ridicurile jelanii cu acele discuțiuni de convențiune socială, artistică, modernă de formă dacă vreați, când știut îi de toți, că în marginea Capitalei, lincejește și se distruge, secundă cu secundă, un om ales, un preot al artei, un martir al vremii. Parcă am murit, parcă nu mai există, așa și până într'atâta de crud, de rău, de josnic ni-i felul de iubire, de apreciere, de admirație, pentru acela, care până mai eri îl cetiam cu drag și ne înfiorăm de visurile lui dulci și atât de senine. N'avem aurul, căci armele pentru a apăra un așa talent ni le-au răpit viciile noastre sociale; — suntem neputincioși pentru că poetul îi distrus.

Omenirea își urmează calea ei de veacuri, tronurile regale primesc de secolii aceleași capete încoronate; clădirile prăbușite de văpaia uriașă se rezidesc iarăși; ceriul se înseninează mereu după o furtună; primăvara revine din nou după liniștii funerar al iernii; — numai tu poete, numai ție artist neînțeles, numai tu nu vei mai avea nici cer senin, nici primăvară, nici clădirea ta de visuri și de ideile zidite iar! O iubire dreaptă și umană, o admirație și o apreciere senină și dumnezeiască, pentru un poet de valoarea lui Dimitrie Anghel, în actualele împrejurări numai, i-ar fi fost poate îndeajuns singura dovadă, că opera lui a avut înțeles și destulă influență asupra publicului admirator, — și că — mai mult publicul cetitor a avut deja un teren sufleteț pregătit, nobil, moralizat, când a primit cele dintâi vești triste de situațiunea cea fatală a poetului. Dar afacerile de rând, afacerile de glorie, afacerile de artă, de condei endemic, afacerile de procopseală și reclamă, cu trompeta lor de victorie și de emfază, pornite dintre culisele de pândă satanică, au eclipsat prea de timpuriu figura atât de clasică a poetului atât de nefericit.

Căci acelaș sistem de apreciere bolnavă, de a recunoaște și de a prețui pe aceste talente mari ale neamului, cu aceleaș timpuri și cu aceleaș moravuri de altădată, îmi amintesc de distrugerea lui Eminescu, de acele vremuri, când o țară întreagă amuțise la nenorocirea și dezastrul lui mintal și material — vremuri de atunci cari și azi se repetă cu acelaș decor mascat al culturii noastre de contra-bandă. Nu, nu ne știm aprecia talentele; nu ne știm iubi oamenii mari, aleșii inteligenței superioare, căci din genii și talente, în orice selecțiune, noi le facem umbre, cerșetori, nebuni, pe lângă nebunia lor destul de organică, iar din trântorii unei epoci de semi-cultură politică sau de cultură socială, facem pe prea puternicii zei infailibili ai acestui popor orbit și tâmpit de răsunetele lor de glorie și de reclamă.

Ceeace s'a petrecut cu atâtea talente se petrece acum cu Dimitrie Anghel și se vor mai petrece cu alții necunoscuți înainte.

Despre aceasta avem, am avut și vom avea probe sigure, pecetluite în temelii vremii, că nu ne apreciem oamenii mari, nici în viață, deși după moartea lor le închinăm osanale, le înălțăm statui și tot acel convoi deșert de serbătoriri a unui geniu sau talent pierdut.

Ne conservăm tipurile ipocrite ale unei situații vremelnice, găzii virtuții sociale și cerșetorii mascați ai titlurilor mari politice. Ne conservăm

geniile unei naturi de stradă, de bâlci, acești panglicari ai unei culturi de mântuială și așezăm în pantheonul patriei, pe cei mai toleranți dintre toleranții celei mai înguste inteligențe

Iar oamenii mari, cu adevărat mari, în înțelesul cel mai superior al cuvântului, îi lășăm să moară prin spitale, în mizerie și indiferență, sau în ospiciile de nebuni, cu toată voința nepăsării cu care civilizația noastră de spoială și de modă, ne-a învrednicit de un veac aproape. Așa am făcut și cu Eminescu și cu Alexandrescu și cu Bolintineanu și cu Bălcescu, așa am făcut și cu atâtea capete mărețe, istorice și politice, cu adevărat geniale pe cari le-am tămăduit de veci cu disprețul nostru, caracteristic raselor romane, în ultima ei expresie de inteligență. Așa repetăm drama cu excepția ridiculă de a fi înaintat acum mai mult în progresul civilizației, cu o figură atât de clasică ca aceea a lui Dimitrie Anghel, pentruca după neființa lui să-l psalmodiem iarăș cu pedanteria noastră de admirațiune.

Și apoi, să nu fie asta, ironia vremii... ironia multîmii!?

FIGURI BUCUREȘTENE

Măcelarul

Sunt în tranwayul Rahova-Moșilor. Stau înghesuit, ca o bucată de brânză între două foi de plăcintă, între două cucoane: una grasă, ale cărei forme rotunde se revarsă spre mine ca un adevărat corn al abundenței; alta slabă ca un țăr, dar împodobită cu o pălărie enormă. La stânga nu mă pot mișca de frică să nu turbur grăsimea, care-mi inspiră un profund respect de altfel, a uneia din vecine; la dreapta nu pot să cârnesc din considerația înaltă ce o port enormei pălării a celeilalte vecine.

Atunci, ce să fac? Imi arunc ochii drept înainte. Privirile mi-se atarnă de gușa, care deasemenea atarnă destul de jos, a unui cunoscut măcelar. Și atunci, deodată, înaintea ochilor mei fascinați îmi apar toți măcelarii și toate măcelăriile din București.

Ca și proprietarul gușei, care stă în fața mea toți măcelarii noștri aproape sunt înalți, grași, tunși mărunți, cu obrații roșcovani, cu ochii umezi de plăcere, cu stomacul dilatat, pe buze cu un zimbet veșnic de ironie, cu palmele înfiorate de o continuă dorință de a palmui pe toată lumea și având pe pieptul lor bombat săpat cu litere nepieritoare sentimentul demnității omenești.

După părerea mea, nimeni nu poate intrupa demnitatea omenească cu o mai mare putere de adevăr, decât măcelarul. Dacă aș fi sculptor, aș săpa în marmură eternă demnitatea omenească, intrupându-o într'un măcelar român care stă în picioare, cu un cuțit viguros la brâu, în fața unui enorm mușchiu de vacă.

Tramwayul merge a lene, oprindu-se mereu și mult, ca și când la fiecare răspântie ar trebui să aștepte câte o babă. Gândul meu se deapănă într'una în jurul gușei măcelarului.

Da, da! Părerea mea este că nu există în istorie nici un erou și în artă nici o operă, care să poată exprima mai verosimil și mai complet demnitatea și mândria conștiință a firei omenești, ca un măcelar, care are dilatație de stomac, peste dilatație de stomac un cuțitoi, iar în fața cuțitoiului felurite fleici, mușchiuri și costițe.

O concepție vrednică de un Michelangelo! Ce păcat că acest geniu al daltei a murit cu patru sute de ani înainte de a găsi eu această idee!

Dar, era să greșesc. Mai este o categorie de oameni, care ar putea să pozeze pentru monumentul demnității omenești cu același succes ca și măcelarul român. Mai sunt... portarii ministerelelor.

O, portari dela ministere, umilit vă cer iertare pentru nedreptatea strigătoare, ce fără voie, era să v'o fac.

Aghiuză.

Mărunțișuri științifice

Cometă nouă, 1911, b. În zilele din urmă s'a descoperit o nouă cometă. De prezent se află de-a stânga Pleiadelor (găinușa), cam la mijloc între Pleiade și *iota* Cărașului (4 ore 15 m.) ascensiune dreaptă și 31° declinațiune nordică, deci nu se vede decât după un ceas după mieznoapte, când răsare și găinușa. Strălucirea e de clasa 6, deci la limita vizibilității cu ochii liberi. În un ochian cât se poate recunoaște după lumina ei slabă; ea nu apare ca un punct luminos ca celelalte stele. În ochian mai bunșor se vede ca o mică nebulozitate. Coada încă nu e formată. De prezent ne apropiem de olaltă. Încă nu e computată calea, ca să putem ști dacă va deveni un fenomen ceresc interesant, sau va rămânea numai în analele astronomilor.

Spirit din rămășițele dela fabricile de celuloză. Celuloza se extrage și din lemnul de brad, care se fierbe în apă anume pregătită cu sulf și calciu sub presiune de trei atmosfere. În urma acestei fierberii celuloza se desface de rășinile ce o leagă la olaltă ca lemn. În lemnul de brad însă și deci și în rămășițele fabricilor de celuloză de lemn se află și zahăr, care putrezând strică apa păraielor în cari erau vărsate aceste rămășițe. S'a găsit însă un procedeu, ca nu numai să fie ferite apele de acest rău, dar încă să aducă și un profit lateral. Rămășițelor de celuloză li-se adaug drojzii, în urma cărora zahărul dospește, iar prin destilare se capătă spiritul, care e deadreptul denaturat și nu se poate folosi ca beaură, ci numai spre scopuri industriale.

(după „Aus der Natur“).

Ce fac vietățile din pădure pe vremea de incendiu. Un pădurar povestește cazuri mișcătoare, cum fug căprioarele cu puii dinaintea incendiului, până când puii oboseți cu totul cad la pământ. Părinții nu se mișcă de lângă ei până ce îi alungă de acolo flacarile mistuitoare, iar după incendiu revin căutându-i pretutindeni. Pasărilor pe vremea când nu sunt ocupate cu cuibul, sboară și se depărtează, dar când au ouă sau puii se ghemuesc în cuib, apărându-și puii până când mor înădușite mai curând de gaze și fum decât de flăcări.

Mișcarea literară

Pâr de lup dramă în patru acte de C. Rădulescu-Motru. (Biblioteca pentru toți). D. Motru este un eminent filosof și un stilist de frunte, o podoabă a culturii noastre moderne... Și un spirit ales cum e d-sa, n'a putut scrie o piesă rea, căci *Pâr de lup*, drama sguiditoare a d-lui Motru (pre-dat cu mult succes în teatrul național din București) este un hotărât progres al dramaturgiei moderne. — Deși piesa d-lui Motru pare a fi tendențioasă, totuși ori care cetitor al ei se va putea convinge de calitățile eminente și de însușirile bune ce le are autorul... *Pâr de lup* este o dramă socială, în care se luptă iubirea de fecior și intelectualismul acestuia față cu păcatele și viciile unui părinte păcătos și bineînțeles că acțiunea să sfârșește cu tragica cădere a eroului curat...

Acțiunea e finută destul de bine. D. Motru are suflet de artist, ceea ce se poate vedea din unele părți ale dramei. (de pildă e foarte frumoasă scena ultimă a actului al IV). Limbajul folosit de autor e frumos și uneori deși slăbește par'că vioiciunea acțiunii — totuși drama arată perfectă desvoltare a sentimentelor. Noua lucrare a distinsului savant e de o netăgăduită valoare.

În „Független Magyarország“, un răspândit ziar din Budapesta, cunoscut ca un bun informator al literaturii, în numărul de 27 Iulie a. c. Dr. Pap István publică un foileton sub titlul: „Literatura română cea mai nouă“ în care face o revizuire generală asupra literaturii noastre din ultimii ani, analizând cu multă severitate activitatea scriitorilor noștri mai tineri. Iată de pildă cum se exprimă despre poetul Emil Isac colaboratorul „Românului“.

„În Ardeal trăește un scriitor foarte talentat, un tânăr scriitor genial Emil Isac care și-a

căștigat deja un nume bine sunător în literatură... Isac este un poet intelectual și în scrierile sale licărește strălucirea unui talent suveran — și considerând tinerețea poetului — se poate constata că Isac este un sol al unei literaturi nouă.“

Aprecierile aceste — care nu vin de altfel numai dela străini, căci doar tânărul nostru colaborator e un oaspe binevăzut al presei literare din Regat — va fi cel mai bun răspuns la atacul acelora, cari despre Emil Isac, au avut totdeauna numai observații triviale.

INFORMAȚIUNI

Arad, 28 Iulie 1911.

Mersul vremii.

— Raportul institutului meteorologic —

Călduri mari și secetă. Prognostic telegrafic: Cald, uscat.

Temperatura la amezi: 30.0 Celsius.

Bursa de cereale din Budapesta

(După 50 kg.)

Grâu pe Oct.	Cor.	11.10
Secară ”	”	9.08
Cucuruz pe Iulie	”	—
” ” August	”	7.80
Ovăs pe Oct.	”	8.17
Cucuruzul pe Maiu 1912	”	7.50

Focul din Constantinopol.

Flacări mari s'au aprins... Sultanul a început să se mire când a văzut flacarile:

— Ah, aceste sunt flacarile, în care pier clădirile? Ah, aceste sunt flacarile, care ard lemnul de toiaz și aurul de tron? Ah, aceste sunt flacarile păgâne, de care nu poți fugi, căci ele te urmăresc?...

Și sfetnicii îmbrăcați în beteală de mătasă, cu par aib și cu gânduri bătrâne și negre, răsunseră sjiși:

— Padișah, arde Constantinopolul... Ard bisericile și temnițele, ard conacurile bogate și bordetele mucedu — și norodul jăfuește și jude și nu ingenuchiază și flacărie-s tot mai multe, sunt flacări mari, flacări care curăță și distrug și norodul ride de joc și numai acei bogați piâng.

Și Sultanul s'a tolant pe un scaun de catifea neagră și aprinzând o luminare a început să vorbească cu Allah:

— Allah, tu cerul — eu pământul!... Tu dai viață — eu trimit moarte în pușcării... Tu ai făcut lumea — eu am făcut legie... Și tu ai trimis flacări mari, ca să se juca cenușe seraiurile mărețe, porțile de aur și minaretele supri — tu ai trimis flacări mari, împotriva cărora înzadar am trimis pe ciracu mei, slujitorii mei mor în fum și flacarile vin buruitoare — vor veni poate la tronul meu, la haremul meu cu cincisute de sănuri, vor veni la grădinele mele calde și la becurile mele reci de umbre — vin flacarile, flacarile.

— Constantinopolul arde... Arde... Fumul lui toarce vâl de scrum peste sufletul meu și nu mai licăresc streșinele albe, toate s'au topit — și flacarile vin, tot vin...

Și Sultanul a început să-și șteargă fruntea asudată... A vorbit prea mult cu Allah...

Și flacarile veneau... Sfetnicii tremurau și ingenuchiară și-și sfărmau mânele și sbierau și priveau la flacări, veneau flacări mari și în urma lor jăfuia poporul și ridea riul sufletelor rele, schinteia de departe, cenușa clădirilor arse și Seik ul Islam a zis atunci Sultanului:

— Mărite Sultane, tu, care trezești soarele la lumină! Flacarile aceste sunt ale cerului, nu ale pământului... În locul lor arde focul trimis de Allah, d'n paradisul veșnicilor așteptări, din muntele de flacări... și focul asta nu se oprește, cacie trimis ca să usuce umezeala vremei, ca să usuce blestemuri și sânge și lacrimi ce-au căzut de atâtea ori pe piațele noastre, la porunca ta... Și nu se vor opri flacarile, până ce tu, mărite Sultane nu vei opri cu lacrămile tale flacarile mari,

căci de lacrimile tale se va opri furtuna de foc.
Și atunci a început să lăcrămeze Sultanul
și-și macină printru degete cenușe pe cap și zise
cu capul aplecat:
— Allah cheamă înapoi la sufletul tău flacărăle sfinte, căci sfinte sunt, căci le-ai trimis ca să învețe pe Sultan să plângă de spaimă.

Și flacărăle se făcură tot mai palide. Norodul nu mai curgea fierbântat pe străzi, căci toate conacurile erau arse și cenușea atâtor sclăvii arse, a fésut covor nou pentru acei ce veniau din slăvie...
Emil Isac.

De-ale noastre.

Concurs. Atragem atențiunea celor interesați asupra concursului ce-l publică Banca generală de asigurare din Sibiu pentru două posturi de funcționari.

După informațiunile ce le avem, funcționarii aleși vor fi destinați: unul pentru secția asigurărilor de foc, și altul pentru cele de viață a susnumitei bănci. Sunt două posturi bune și de viitor.

Mulțămire publică. Cu tristul prilej al morții tragice a neuitatului meu fiu dr. Victor Poruțiu fost avocat în Cluj, sosindu-mi alătea telegrame și scrisori de condolențe încât nu pot răspunde tuturor, primească pe această cale mulțumiri mele și a familiei, toți câți fie prin participare la ceremonia funebrală, fie prin telegrame și scrisori mi-au exprimat condolențe de mângăiere. *Aureliu Poruțiu*, paroh gr.-cat. și protop. on. și familia.

Convocări. Despărțământul Agnita al „Asociațiunii pentru literatură și cultura poporului român” invită pe aceasta cale pe toți binevoitorii și sprijinatorii acestei instituții culturale la adunarea sa cercuală generală, care se va ține în 13 August st. n. (31 Iulie st. v.) la orele 2 p. m. în comuna Bărgăș în edificiul școlii gr.-or române, cu următorul program:

1. Deschiderea adunării. 2. Raportul secretarului despre activitatea despărțământului în anul expirat. 3. Raportul casarului de pe 1910. 4. Esmiterea alor 2. comisii: a) pentru cenzurarea rapoartelor, b) pentru înscrierea de membri. 5. Prelegeri populare ce se vor anunța directorului cu trei zile înainte de adunare. 6. Alegerea celor trei membri suplenti în comitetul despărțământului, și celor doi delegați pentru adunarea generală a „Asociațiunii”. 7. Deschiderea expoziției de lucruri de mână și țesături. 8. Distribuirea premiilor. 9. Eventuale propuneri. 10. Raportul comisiunilor esmise sub punctul 4. 11. Inchiderea adunării.

De acest cerc se țin comunele aparținătoare cercului pretorial Agnita și Cincul-mare. *Ioachim Muntean*, director. *Eugen Muntean*, secretar.

NB. Seara va aranja inteligența din loc un concert după care va urma joc.

— În conformitate cu §. 12 din statute, convocăm prin aceasta adunarea generală ordinară din acest an al „Reuniunii învățătorilor dela școlile populare conf. gr.-or. rom. din protopopiatele Timișoara, Belinț, Comloșul-mare și Lipova” pe *Marți în 316 August 1911*, în biserică ort.-rom. din Timișoara-Fabric la ora 9 înainte de amiază, la care se invită toți membrii reuniunii precum și toți binevoitorii culturii.

Programa: Ședința I înainte de amiază. Ședința II premerge invocarea Duhului sfânt. 1. Deschiderea adunării — le 9 ore a. m. — și salutarea oaspeților. 2. Alegerea notarilor și a 2 bărbați de încredere. 3. Constatarea membrilor ordinari prezenți. Absentarea fără temei legal, eonstitue conform legii și a ordinelor în vigoare delict de disciplină. 4. Raportul despre activitatea biroului, a comitetului și a despărțământelor. 5. Socota cassarului pe anul școlar 1910, precum și restul socotelii loteriei. 6. Alegerea unei comisii de 3 pentru cenzurarea raportului și a socotelilor. 7. Alegerea unei comisii de 3 pentru înscrierea membrilor. 8. „Cari sunt cauzele sărăciei poporului român și cari sunt izvoarele de înăvuiere?” disertație de Iulian Lucuța. 9. „Regulamentul fundațiunii pentru ajutorarea fiilor de învățători”. 10. Observări critice asupra manualului de școală „Gurs practic de limba maghiară” compus de I. Vuia, cetite de Ioan Muntean. 11. „Zicerea desvoltată”. Prelegere de Teodor Bucurescu.

Ședința II-a după amiază. 12. „Educațiunea ca artă” disertație de Damian Terlaiu. 13. „Aerul” exerciții intuitive de I. Popa. 14. Rapoartele comisiei cenzurătoare. 15. Raportul comisiei pentru înscriere de membrii. 16. Propuneri. 17. Restaurarea biroului, a comitetului și a comisiei literare pe un period de 3 ani. 18. Defigerea locului proximei adunări. — *Timișoara*, din ședința comitetului ținută la 27 aprilie 1911. *Iuliu Vuia* m. p. prezident. *Iosif Popa* m. p. secretar.

— Onorații membri onorari, fondatori și ordinari al „Reuniunii învățătorilor gr.-cat. din comitatele Sătmar și Ugocia aparținători diecezei Gherlei”, precum și sprijinatorii ai instrucțiunii populare, sunt invitați a participa la a XIV-a adunare generală ordinară care se va ține la 10 August st. n. a. c. în sala școlii confesionale gr.-cat. din Seini — Szinerválja. Programul adunării: 1. La 8 ore celebrarea sfinte liturgii. 2. La 9 ore deschiderea adunării. 3. Citirea raportului comitetului despre întreaga activitate a Reuniunii. 4. Alegerea unei comisii pentru cenzurarea raportului comitetului și a uneia pentru înscrierea de membri noi și încasarea taxelor. 5. Citirea disertațiunii despre „Cum ar putea învățătorul influența ca cetitul și scrisul să nu ne se devalveve, ci din contră să crească și să se potențeze la generațiunea ieșită în viața de sub mâna lui?”. Prelucrată și cetită prin d. Paul Cherecheș, învățător în Seini. 7. Raportul comisiei exmisse. 8. Desbaterea eventualelor propuneri întrate la prezidiu înainte de adunare cel puțin cu 24 ore. 9. Defigerea locului și timpului adunării generale viitoare. *Constantin Lucaciu*, președintele Reuniunii. *Ștefan Pop*, secretarul Reuniunii.

Aprobare de statute. Sub Nr. 7220/911 tribunalul reg. din Lugos a aprobat statutele casei de păstrare „Berzava” din Recița-montană. Noul institut i-și începe activitatea cu datul de 1-ma August. Aducând acestea la cunoștința On. public românesc sperăm să fim sprijiniți în măsura dorită. — *Raportor.*

„Arieșiana” institut de credit și de economii va deschide la 9 August c. o expozitură în Ghirișul de Arieș, sub conducerea On. d. Arinton Migia. Expoziția se va ocupa cu toate afacerile de bancă.

Din patrie.

Concurenți. Intr'un hotel din Arad s'au întâlnit doi agenți comerciali. Se cunosc de multă vreme și chiar fiind concurenți, totuș trăiau bine. Așa părea cel puțin. Cum însă se dovedi mai apoi, căutau mereu modalitatea cum și-ar strica mai mult unul altuia. De, gheșeful înainte de toate! Acum, că iarăș s'au întâlnit, se întâmpinară deosebit de afectuos.

Peste zi, lucru firesc, fiecare căuta afaceri nouă. Cum se făcu însă, că unul n'avuse noroc de fel și se reîntoarse seara cu buzele umflate și prea obosit la hotel. Mergând spre camera lui, — era can-târziu, — observă pe parmalâc pantolonii rivalului său, care se culcase deja. Ii privi mai de aproape, cetind bileta ce era fixată pe ei. Erau îndrumări servitorului: „Să se curățească și calce frumos”.

În clipa când cetise, creerul său concepuse un plan diavolesc. Bucuros de ideia nemerită, cu care să zădărnicească planul concurentului său, zimbi larg. Luă bileta și adause următoarea dispoziție:

— „și 10 centimetri să se taie din ei”.

De fapt dimineața rivalul se pomeni cu pantolonii scurtați. Ce era să facă? Căută să-și câștige alții, dar în restimpul acesta, concurentul infam lega afaceri frumoase în orașul învecinat.

Mireasa abandonată. Aradul și el ca orice oraș mai mare își are senzațiile și tragediile sale. Ieri s'a sinucis o fetiță frumoasă de 18 ani Ileana Cotilea, logodnica unui industriaș. Fata

era fericită și făurea mereu planuri pentru viața ce o așteaptă cu necazuri mărunte, cu plăceri și fericire și necunoscută. Când se credea însă mai fericită, ca trăsnetul din senin îi venise scri-soarea dureroasă dela logodnicul iubit. Acesta-i spunea că nu o poate lua între împrejurările în cari trăiește. Vestea aceasta a atins-o prea dureros pe biata fată senzibilă, dar suferințele ei nu erau împlinite cu atât. Azi s'a prezentat adoratul însuș cerându-i burma (veriga), că avea lipsă de niște bani. Cinismul nemărginit al logodnicului a avut un efect fatal. Sermana fată și-a pierdut echilibrul sufletesc.

La ora 11 nainte de amiază fata desperată se otrăvise cu leșie.

Salvarea a trasportat-o la spital, dar e mică speranța de a-i scăpa viața. Suferi leșinuri intestinale grave.

Gaz subpământean pe teritoriul Sibiului. Cettim în „Tel. Rom.”: O deputațiune din Sibiu sub conducerea deputatului dietal Emil Neugeboren, a fost de curând la ministrul de finanțe Lukács. În numele deputațiunii a vorbit primarul Albert Dörr, rugând pe ministru să dispună cât mai curând să se ieie măsuri, pentru a căuta gaz subpământean pe teritoriul Sibiului și în folosul acestui oraș. Ministrul a primit cu multă prevenire deputațiunea sibiiană și a făgăduit, că va împlini rugămintea.

Dela frați

Din durerile omenești. Marți, pe la amiază, o scenă dramatică, profund mișcătoare, s'a petrecut în grădina Sfântului Gheorghe nou din București.

O copilă în etate de zece luni, a femeiei Tudora Costache Dumitru din Călărași, a încetat din viață în brațele mamei sale.

Împrejurările în cari s'a întâmplat această groaznică și sfâșietoare moarte, sunt impresionante și merită a fi povestite.

Acum câțva timp, copila femeiei Tudora Costache Dumitru din Călărași, s'a îmbolnăvit. Femeia a căutat-o, după mijloacele de cari dispune și văzând, că mica bolnavă nu se face bine, a venit la București, cu gândul s'o interneze în vi'un spital.

Timp de cinci zile, nefericita mamă a umblat la toate spitalele din București, a bătut la toate porțile unde nădăjduia, că va fi ascultată, a implorat pe toți aceia, cari au în mâinile lor puțința de a împărți binefacerile.

Toate rugămintile, toate implorările, toate lacrimile acestei mame îndurerate au fosi zadarnice.

Marți de dimineață, nenorocita femee a mai fost din nou la spitalele unde se rugase în ajun ca se i-se primească copila bolnavă, dar iarăși, a trebuit să plece fără a fi obținut măcar promisiunea unei îndepliniri mai târzii a dorinței care-i frământa pieptul.

Îndurerată, cu ochii plânși, biata femee, biata mamă a umblat în neștire, pe străzile Capitalei vesele și bogate, ținând în brațe odorul scump și gândindu-se cu groază la soarta care o aștepta.

A trecut astfel prin strada Lipsani, prin strada luxului și a bunei stări, a văzut femei și copile bogate cari făceau târgueli, și inima îi s'a strâns de durere la vederea copilei bolnave și oropsită de soartă ce purta în brațe.

În această dispozițiune sufletească, nefericita mamă a venit în grădina Sf. Gheorghe și, sfârșită de durere, de oboseală, s'a așezat pe o bancă și a început să plângă...

...În vreme ce lacrimile curgeau șiroaie din ochii mumei, copila și-a dat sufletul.

Durerea nefericitei mame, în clipa când a simțit că trupul copilei sale a încetat de a mai avea viață, a fost sfâșietoare.

Mercuri, îndurerata mamă a găsit, în sfârșit, un loc pentru copila ei, dar nu la spital, de unde poate că s'ar fi întors vreodată, ci la cimitir, de unde nu se va mai întoarce nici odată.

Aviatorii români. D. inginer Vlaicu, a încercat Luni la Cotroceni s'boruri cu noul său aparat numit Vlaicu II.

Spre seară, vântul liniștindu-se puțin, d. Vlaicu și-a scos aparatul din hangar și punând motorul în funcțiune a pornit pe câmpul Cotroceni.

În momentul când a părăsit pământul, din

pricină, că aparatul nu era bine pus la punct, s'a aplecat spre partea dreaptă, rupând aripa. In asemenea condițiuni experiențele n'au mai putut continua.

Imediat ce se vor face reparațiunile necesare d. Vlaicu va reîncepe experiențele de sburat cu noul său aparat.

Tot pe câmpul Cotroceni au continuat exercițiile de sburat ale ofițerilor aviatori. Toți cei trei elevi și anume d-nii locotenenți Zorileanu, Istrati și înțeleptul Capsa, au executat evoluțiuni admirabile.

In curând d. Brumărescu va reîncepe experiențele întrerupte din pricina accidentului nenorocit ce i-s'a întâmplat acum câțiva timp.

† **Octavian Ciupereovici** a fost înmormântat Mercuri în cimiterul central din Viena. Căci, dată fiind distanța care desparte Bucovina de metropolă, abia Marți a putut sosi fratele regretatului defunct, d. forestier Silviu Ciupercoviciu, care era în serviciu la Iacobeni. Dânsul a reprezentat, singur, nemângăiata familie la punerea în mormânt; ceilalți membrii numai târziu au fost avizați, cu deosebită atențiune mama, care cu câteva zile înainte primise vestea că fiul ei e bine și că luni, la 19 Iulie n., a făcut un examen.

Prohodul l-a citit, în capela cimiterului, Părintele Leon Abageriu din Galanești (Bucovina), de trecere în Viena, asistat de cantorul capelei române, d. Radu. Un număr de reprezentanți ai Românilor ce sunt încă în Viena au participat la funeralii, d-nii deputați Grigoroșovici, Simionovici și Sârbru, d. dr. Lazar Popovici, forestierul Isidor Beșan, profesorul Nedelcu, d. I. M. Georgescu profesor de cant, studenți din Bucovina, (Marmeliuc, Teleagă, Doroftei, Mironciuc, Lomicovsky, Rusu) și din România (Gold, Iordănescu, Constantinescu). Femei străine ce erau în cimitir s'au alăturat la modestul convoi, și l-au însoțit până la groapă, psalmodiând rugăciuni. Preotul a făcut 4 stări la încrucișările drumurilor și a citit evangelia, — nu se știe de când n'a mai sunat aci rugăciune și evanghelie românească — apoi la mormânt. Apoi, d. D. Marmeliuc, stud. la litere, a rostit cu lacrimi în ochi cuvinte de parentare, și sicriul a dispărut în pământ, acoperit de cununile mamei, a rudeniilor, și de cea cu tricolor românesc depusă de tinerimea bucovineană.

Românii din Viena vor păstra cu pietate memoria acestui brav tânăr îngropat în pământ străin, dela care putea aștepta lucruri frumoase națiunea sa.

Petrecheri.

Inteligența română din Bazna și jur aranjează o petrecere de vară în 2 August st. n. în comuna Bazna, „Hotelul Băilor”. Inceputul seara la 8 ore.

Concertul Corfescu la Herculesbad. Marți seara 1 August st. n. simpaticul nostru cântăreț Nicu Corfescu va concerta la Herculesbad. Acest concert promite să aibă un bun succes.

Din străinătate.

Dezastrul incendiar din Constantinopol. Știrile, ce le-am dat despre grozavul incendiu care a pustiit o parte din Capitala Turciei, le completăm cu următoarele amănunte:

Până acum nu este nici o probă, că incendiul ar fi datorit relei voinețe. Poliția a făcut mai multe arestări, însă în cea mai mare parte persoane cari încercau să fure obiecte scăpate din foc. Svonul că ar fi 50 de victime este cu desăvârșire neîntemeiat. Se constată până acum că o față și o bonă ar fi pierit în flacări. Se crede că alte trei persoane ar fi perit. Focarul incendiului care se întindea dela Cornul de aur până lângă marea de Marmara, oferea o priveliște groaznică. Nu se văd decât rămășițe fumegându.

Peste 100.000 persoane au rămas fără adăpost. In total au fost distruse 9000 de case. Pagubele se urcă la suma de 40 milioane. De 14 persoane să știe cu siguranță că au perit în flacări. Lipsesc multe persoane a căror soartă nu se cunoaște. Peste 400 de polițiști au fost răniți; 11 persoane și-au pierdut vederea în timpul incendiului, iar 20 au înnebunit. Focul acesta e unul din cele mai mari pe cari le-a înregistrat istoria omenirii.

După știrile din Constantinople, toate casele pierite în incendiu erau de lemn și prezentau un veșnic pericol pentru sănătatea populației.

Noul regim se va folosi de acest prilej nenorocit, pentru a reconstrui Stambulul în chip modern. Pentru ajutorarea victimelor catastrofei s'a format un comitet de ajutor în fruntea căruia se află banca germană.

Raporturile economice dintre Germania și Constantinopol nu au avut nimic de suferit de pe urma incendiului.

Cătră orele 2 d. a. un incendiu a izbucnit în cartierul evreu Falat. Incendiuul care luase mari proporții, a fost stins pe la orele 9 seara. Au ars ca vre-o 500 de case mici. Cătră miezul nopții s'a semnalat un incendiu în cartierul Scutari, situat pe țărmul Asiei.

Se confirmă în mod oficial că ministrul de războiu a fost rănit ieri de o grindă care i-a căzut pe cap și l-a lovit în față, ministrul a căzut leșinat dar și-a venit îndată în simțire. Se speră că în trei-patru zile se va restabili.

După un comunicat al ministerului de războiu, toate documentele statului major au fost salvate. Diplomații și-au exprimat condoleanțele lor către marele vizir și ministrul de externe. Depeși de condoleanțe au sosit dela suverani și dela guvernele străine. Acțiunea de ajutorare a început, sultanul a dat 2500 de lire. Un comitet de ajutorare s'a constituit sub prezidenția președintelui Camerei. S'au găsit materii inflamabile sub podul dela Galata, cari începuseră deja să arză însă a fost de îndată stinse.

După raportul oficial al direcțiunii poliției au ars în Stambul 2224 de case, mai bine de 300 de prăvălii, 16 moschee, clădiri publice și anume: birourile statului maior și ale municipalității, posturi de jandarmerie, 2 băi, un mausoleu, 2 monastiri de derviși, câteva școli. Raportul constată, că focul a izbucnit din cauza imprudenței persanului Nehmed, care a lăsat un manual aprins în camera unui han. Mahmed și tovarășul lui Muhtar au fost arestați.

Călduri tropicale în Europa. La Berlin din cauza căldurilor teribile au căzut numeroase persoane pe stradă.

Acum temperatura a mai scăzut. La abatorul din Colonia au murit 318 rămători dintr'un transport adus din Germania de Nord.

Din Paris se anunță că căldurile continuă cu aceeași intensitate. Eri termometrul a arătat 36 grade și 7 zecimi la umbră. La Nantes au fost 38 grade jumătate de căldură; numărul cazurilor de insolăție la Nantes e foarte mare.

Un ziar din Gotha, află că acolo 100 de soldați din regimentele 71, 94 și 95 de infanterie au fost puși în imposibilitate de a mai înainta din cauza căldurii. Doi dintre soldați au murit.

În Viena căldura e și acum insuportabilă. În timpul nopții abia s'a simțit o ușoară adiere. La Moedling a izbucnit un incendiu, într'o pădure, care nu a putut fi localizat decât cu mare greutate.

Din Praga Bohemiei încă se anunță că la Naderla din Ostry a izbucnit eri un puternic incendiu care a luat proporții cuprinzând 1000 metri pătrați de pădure.

Trei sute de persoane au luat parte la lucrările de stângere cari au fost favorizate de o ploae puternică.

Expulzarea unui Francez din Berlin. Președintele de poliție din Berlin a dispus expulzarea

unui supus francez din motivul, că acesta într'o adunare a atacat vehement întocmirile din Germania. Francezul conștuit de transgresiunea sa n'a mai așteptat înmanuarea decisului, ci a părăsit momentan capitala Germaniei.

Luptă între anarhiști și republicani. În biserica din Lobrigo s'au încins încăierări sângeroase între republicani și monarhiști. Conducătorul republicanilor Costa a fost asasinat. În înmormântare a fost dus în biserica din Lobrigo, a cărui locuitori sunt în majoritate monarhiști. De aici încăierarea, care a fost continuată apoi și pe stradă și numai armata a putut restabili ordinea. Au fost ucise patru persoane, iar 14 inși răniți grav și vr'o 30 mai ușor.

Generalisimul francez. Hotărârea mai nouă a conducerii supreme din armata franceză l-a designat pe generalul Pau de comandant suprem. Generalul Pau n'are însă intenția să ocupe acest post, decât timp de doi ani.

Alegerile din Varșovia. Realistii, naționaliștii și progresiștii au alcătuit o comisie mixtă în scop de a combate pe socialiștii la alegerile pentru parlament.

Congresul bisericilor orientale și occidentale. În ziua de 27 Iulie st. n. va avea loc la Vahleda congresul bisericilor orientale și occidentale, la care vor azista foarte mulți teologi ai ambelor biserici.

La ordinea zilei vor fi următoarele două puncte:

1. Chestiunile istorice, asupra cărora încă nu s'a putut stabili o înțelegere între cele două biserici.

2. Cum s'ar putea înlătura acele păreri preocupate și chestii litigioase, cari împiedică unirea între ortodoxi și catolici

Hotărârile congresului se vor redacta în limba latină Scopul congresului este unificarea celor două biserici pe bază catolică.

Penibil incident într'o biserică Germană. Un penibil incident s'a petrecut eri în biserica „Louise” din Charlottenburg. În timpul predicii preotului Krantz ofițerii și soldații cari au azistat la serviciul divin, au părăsit ostentativ biserica. Preotul a spus între altele că biblia este o operă a spiritului omenesc. La aceste cuvinte unul dintre ofițerii s'a dus la generalul comandant, care se află în biserică și după o scurtă convorbire toți ofițerii și soldații părăsiră biserica cu mare sgomot.

Acest incident a stârnit o senzație colosală. Preotul Krantz își va tipări discursul spre a se justifica.

Groaznic accident de automobil. „Morgenpost” află din Paris că vicontele Villeboisset a căzut victima unui accident de automobil în apropiere de Layny.

Din cauza pleznirii unui pneumatic a automobilul a căzut într'o groapă.

Villeboisset a rămas mort pe loc. Șoferul și două fice ale vicontelui sunt grav rănite.

Asupra situației din Albania. Comandantul șef din Albania raportează, că au avut loc diferite mici lupte cu rebelii.

Se svonește, că lipsa sultanului dela sărbătorile naționale, este de atribuit unei indispozițiuni, ce are dela întoarcerea sa din Albania.

Camera Comunelor. D. Boxton întreabă dacă ministrul Angliei la Cetege va sprijini împărțirea banilor ce s'ar trimite din Anglia pentru ajutorarea refugiaților albanezi din Muntenegru. Subsecretarul de stat d. Wood răspunde că guvernul englez voeste să facă totul spre a obține dela Muntenegru înlesniri pentru orice organizațiune privată care dorește să distribuască prin cinev mijloace de ajutorarea refugiaților și necombatanților albanezi. Ministrul dela Cetege nu va putea distribui acești bani în persoană, însă va da tot

KILENYI C. és T^{sa}.

Arad, str. József főherczeg 11, la globul vânător.

Au sosit noutățile de primăvară.

Preț ieftin extraordinar.

Pănuri de haine femeiești, mătasuri, delaine, zephyre, cartoane, mănuși, ciorapi pregătiți de penitențieri. Asortiment bogat de umbrele, pălării de paie pentru dame. Modele și decoruri se capătă cu preț foarte scăzut.

ULTIME ȘTIRI

Dela congresul etnografic

REDACTIA „ROMÂNUL“

ARAD (Hongrie)

Londra, 28 Iulie.

Astăzi la amezi a ținut părintele Lucaci discursul său: „Rolul națiunii române în Orientul Europei“. Discursul obiectiv și frumos a provocat aplauze frenetice și felicitări sincere. Expunerea serioasă a cauzei românismului cuceritor a făcut impresie adâncă îndeosebi la reprezentanții grupelor latine. Angelo Gubernatis, profesorul Sergi și alții îl felicită călduros pentru expunerea în mod vrednic a ideii române.

Azi seara s'a dat un banchet strălucit în onoarea d-sale. La masă ia cuvântul Florescu.

Raport detaliat și discursul urmează.

POȘTA REDACȚIEI

N. S. Alba-Iulia. Opul în chestie, nu este tipărit în volum în nici o limbă. Traducerea ni s'a făcut după „Revue de deux mondes“, în care autorul și-a publicat studiul său.

Univ. med.

dr. VICTOR GRAUR

medic școlar calificat, profesor de igienă, institut de dentistică.

Arad, Andrassy-tér Nr. 22.

Etajul I. în fața pal. administrativ (comit.)

Redactor responsabil: Atanasiu Halmágian.

Városmajor - Sanatorium și Hydrotherapie

26 odăi aranjate cel mai modern.

Supraveghiere medicală continuă (constantă).

Birou central, stabiliment medical:

Budapesta, Bulevardul Ferencz-körut 29.

Director-șef: Dr. A. Cozmutza.

Consultațiuni dela orele 8—9 a. m. 3—5 p. m.

Telefon 88—99.

În atențiunea celor ce se mută.

Instalații de lumină electrică împreună cu **becuri**, execută și furnisează prompt sub cele mai favorabile condiții de plătire.

Koch Dániel

întreprindere de instalarea sonerilor și telefonului

Arad, str. Deák-Ferencz Nr. 42.

Banca generală de asigurare, soc. pe acții.

Concurs.

Pentru ocuparea a două posturi de funcționari la Banca generală de asigurare, soc. pe acții în Sibiu, se publică prin aceasta concurs în termenul și sub condițiunile stabilite mai jos.

Concurenții au să dovedească:

1. Că au absolvat cu succes bun, cu examen de maturitate sau diplomă, vre-o școală comercială superioară și

2. Că sunt deplin sănătoși, că au satisfăcut obligamentelor militare și că nu sunt trecuți de 36 de ani.

Ce aleși:

1. Vor primi salar anual, — amăsurat pregătirii și vârstei, — care salar însă nu va fi mai mic ca cor. 1500;

2. Vor fi angajați pe un an de probă, și în caz, că serviciul lor va fi corăspunzător, vor putea fi definitivati, conform regulamentului pentru funcționari, ce să va stabili prin direcțiunea institutului;

3. Vor fi trimeși pe trei luni să facă praxă la societăți de asigurare, în care timp li-se va da și un adaus la salar;

4. Vor trebui să intre în serviciul societății deja la 1 Sept. st. n. a. c.

Se observă însă, că ceice vor dovedi că au și praxă de bancă și că cunosc perfect limba maghiară sau germană, vor fi preferiți.

Cererile instruate cu actele necesare, au să fie înaintate Băncii generale de asigurare, soc. pe acții în Sibiu-Nagyszeben, cel mult până la 15 August st. n. a. c.

Parteniu Cosma m. p.,
președintele direcțiunei Băncii
generale de asigurare.

Harta comitatului Arad

cu numirile **noi** ale localităților (trase pe pânză și provăzute cu lețuri) se poate comanda la

Librăria diecezană
d.n Arad.

Prețul per bucată **16 Cor.**

Ziffer Sándor

întreprindere de mașini de scris
Arad, strada Forray palatul contelui Hunvady.

Unicul vânzător al mașinelor
cu renume universal

Underwood Visible,

se pot scrie deodată 15—20
exemplare; soliditatea lor e
nelntrecută; provăzute cu li-
tere românești după plac, se
pot primi pentru probă și
recomandare **fără taxă.**

Primește și pentru jurul Aradului întoc-
mirea mașinelor în cursul anului întreg
și sub îngrijirea mea de specialist, ma-
șinele vor funcționa regulat. Curs per-
manent pentru stenografie și contabi-
litate la mașină. Mare magazin de
apartinențe de cea maibună calitate.

Un commis

cu praxă bună în bransa de
manufactură, află aplicare sub
condițiuni favorabile la firma

IOAN COMȘA și FIUL, Seliște (Szelistye),
comitatul Sibiu.

Cumpăr

sau dau în schimb pentru alte obiecte:

Recipise de amanet,
aur, argint zdrobit și bijuterii,

Deutsch Izidor,
orologier și bijutier.

Arad, str. Weitzer János.
(Palatul Minorților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel
mai mare din Arad. Cea mai ieftină
sursă de cumpărat. **Telefon 438.**

Un candidat de ad- vocat cu praxă bună

află momentan aplicare în cancelaria
subscrisului.

Dr. IOAN HARȘIA, avocat
□ în Szász-Règen (Reghinul săsăsc). □

În cancelaria subscrișilor
află imediat aplicare:

un candidat de advo- cat român cu praxă.

Condițiuni a se adresa
direct.

Dr. Georgie și Dr. Iuliu Popescu
advocați în Turda.

GYAPJAS LAJOS

măestru zidar diplomat

ARAD, strada ILLES nr. 38.

(Casa proprie).

Primește ori ce lucrări
— în bransa aceasta. —

Face și execută planuri
de zidiri pe lângă prețu-
turile cele mai moderae.

Tobuze pentru țigarete
de fabrica

Bardou

care sunt mai bune și mai
plăcute, se capătă la —

Librăria **FRAȚII ROTH**

ARAD, Andrassy-tér. (Vis-à-vis de Monumentul-sfânt).

Au sosit cele mai frumoase și mai noi
ghete de primăvară și vară.

Ghetele de bărbați și dame
Salamander

cu renume mondial,
se capătă în colorile galbină
și neagră cu
16 coroane 50 fl.
exclusiv la mine.

WEINBERGER JÁNOS
prăvălia de ghete de rangul I-u,
Arad, piața Andrassy nr. 20.

Comande din provincă se execută în aceeași zi.

25 (11)

Cel mai bun și mai încrezut **mijloc de cu-
rățirea și nobilitarea feței**, care se
deosebește de toate mijloacele cunoscute până
acum este

Serail crema a lui Rozsnyay.

Cultivă și înmoaie pielea feței, efectul ei tinerească
împrumută feței o finețe de catifea, îndepărtează
pistruii și alunițele, netezește încrețiturile.

Prețul unui tub 1 cor.

Pudră Serail a lui Rozsnyay.

Se pregătește în culoare albă, roză, crem, ca toate
produsele mele de Serail, constă din substanțe
nevătămătoare. E foarte plăcută doamnelor pentru
însușirea ei de a ascunde scăderile.

0 cutie 1 cor. 20 fl.

Săpun Serail a lui Rozsnyay.

Cu miros plăcut și durabil, înmoaie pielea.

0 bucată 70 fileri.

Pe poștă le trimite:

farmacia **Rozsnyay**

Arad, Szabadság-tér.

Comande din provincă se efectuează încă în aceeași zi.

Execuție modernă, solidă,
și reală de prima clasă,
serviciu prompt și pre-
țuri moderate.

Multe patente proprii.

380 lucrători și oficanți.
Premiat la expoziția din
București 1906 cu Grand
Prix, cea mai înaltă dis-
tincție și medalie de aur.
La expoziția regnicolară
din Cincibiserici 1907 cu
medalie de aur, la expoziția
din Sepsiszentgyörgy cu
medalie de aur.

Doă fabrici proprii.

Frații Schiel

fabrică de mașini, stabiliment pentru edificare de mori, turnă-
torie de fier.

B r a ș o v .

Cea mai mare fabrică de fier din Ardeal efectuează:

stabilimente de turbine, motoare și locomobile de
uleiu brut „Coroana“, mori mânăte cu motor și
apă, stabilimente electrice, stabilimente de trans-
misiune, mașini de sămănat, pieptene de lână.

Wällischhof

stabiliment de hidroterapie și
sanatorii aranjat conform tuturor
recerintelor moderne; — dietetică
după sistemul lui **dr. Sahmann**; —
(băi de aer, de soare, de aburi, de aer cald,
de acid carbonic, de oxygen, de radium,
băi medicinale, băi electrice, gimnastică, etc.)

30 minute depărtare dela Viena în regiune romantică
și sănatoasă. Indicat la toate boalele nervoase și cele
ale schimbului organic (neurasthenie, histerie, anemie,
diabet, diateză urică, reumatism, boale de stomach
: : și de intestine, etc. : :

Cure de îngrășare și de slăbire. — Nu se primesc în
: : stabiliment: boale infecțioase și boale psihice. : :

Posta: Maria-Enzersdorf bei Wien.

Telegr. și telefon: Wällischhof-Giesshübel bei Wien.

Cu prospecte și detalii stă la dispoziție
direcțiunea și medicul-șef al stabilimentului:

Dr. Marius Sturza.

LIBRĂRIA DIECEZANĂ

Arad, Strada Deák-Ferencz Nr. 33—34.

Are în depozit următoarele cărți literare:

Adam I., Constanța pitorească	2.—	Candrea-Densușianu-Speranță, Graiul nostru 2 vol.	6.50	Negruzzi, Cărlanii, Muza dela Burdujani, Corantina	1.—
Anghel-Iosif, Caleidoscopul lui Mirea 2 vol. à	1.50	Candrea, Prolecrele la români	2.—	Nicolaescu-Stoinescu, Călăuza stupar. Pamfle, Graiul vremurilor	3.—
Alexandrescu D., Cunoașterea boalelor la animale și vindecarea lor cu mai multe figuri în text	2.50	Dragoslav I., La han la trei ulcele	1.50	Popovici Dr. I., Dialectele române	4.80
Anghel-Iosif, Cireșul lui Lucullus	1.50	Dobrescu N., Istoria bisericii române din oltenia în timpul ocup. austriei	4.—	» Poezii pop. române	1.80
Andersen C. H., Mărgăritare, povestiri traduse de Vlăhuță	1.50	Dauș L., Dușmanii neamului	2.50	Popovici C. A., Național. sau democr.	2.—
Alexandri, Fântâna blânduziei, piesă în 3 acturi	1.50	Gorun I., Taina a șasa	1.50	Rădulescu-Pogoneanu, Studii	2.—
— Ovidiu, Dramă în 5 acte	1.50	Gorki M., Mama, roman	1.50	Sienkewicz H., Prin foc și sabie, 3 vol.	4.80
Basarabescu I. A., Vulturii, schițe și nov.	1.50	Ettinger D. E., Sfaturi către mame	1.50	» Fără credință	3.—
Beldiceanu N. N., Chipuri dela Mahala — Taina	1.50	Eftimiu V., Inșirăte mărgărite	2.—	Tzigara Al. Samurcaș, Muzeul neamului românesc	1.50
Boteni-Ionescu, Din satul nostru	1.50	Hodos Z., Poftă bună, carte de bucate	3.—	» Arta în România	4.—
Björnson Björ., Veselul ștregar	1.50	Holban A., Oameni celebri din atichitate	3.50		
Babeș și Oceanu P., Capra (vacă săracului) studiu biologic, igienic și economic	1.50	Iorga N., Istoria românilor	3.—		
Bănescu N., Un capitol din istoria mănăstirii neamțului	1.—	» Gânduri și sfaturi	1.50		
Baronzi G., Poesii alese 1828—96	1.75	— Istoria lumii	3.—		
Bianu Dr. V., Doctorul de casă sau dicționarul sănătății	14.—	Ibrăileanu G., Spiritul cretic în cultura românească	2.—		
Becescu Gh., Silvan în fața morții, nov.	1.80	-- Scriitori și curente	2.—		
Caraivan V., Basmе și legende străine	1.75	Ibsen K., Nora sau casa de păpuși	1.—		
Cazaban Al., Chipuri și suflete	1.50	Iorga N., Constatări istorice cu privire la viața agrară a românilor	1.50		
Cuza A. C., Naționalitatea în artă	1.50	» Herodot	5.—		
Cugler-Poni, Poesii	4.—	» Istoria armatei românești	2.50		
Corbu I., Noua teorie cosmogonică	1.40	Iosif O. St., Poezii	2.50		
Cristescu Gl., Dor de primăvară, versuri pentru copii cu ilustrații	1.—	Kuhne L., Noua știință de vindecare, vindecarea fără doctorii și operații	4.—		
— Carte pentru copii cu icoane	1.20	Loti Pierre, Pescar de Islanda	1.50		
Coșbuc Gh., Balade și idile	3.—	Lagerlöf S., Legendele lui Isus Hristos, trad. de Ciotori	1.—		
» Fire de tort	2.50	Macedonski Al., Cartea de aur	5.—		
» Ziarul unui perde vară	—80	Mantegazza, Arta de a se însura	1.50		
» Războiul p. neatârpare	1.—	Metropolitul Andreiu baron de Șaguna	7.50		
» Povestea unei coroane de oțel	1.50	Maeterlinck M., Viața albinelor	3.—		
» Sacontala	5.—	Mera I. T., Din lumea basmelor	3.50		
» Aeneis	2.50	Pitiș Ec., Poezii	1.50		
» Versuri și proză	—70	Payot I., Educația voinței	2.—		
» Valuri alinate	1.50	Coatu Gr., Din viața țărănească	1.50		
Carmen Sylva, Insurat	1.—	Dumbravă B., Haiducul	2.—		
— Povestile Peșelui	—95	Dostoievsky T., Crimă și pedeapsă 2 vol.	6.50		
— Povestile unei regine	1.—	Freitag G., Dare și avere, 2 vol.	6.50		
		Hétrat B. I., Aevea	2.50		
		Nădejde S., Patimi, roman	2.—		
		» Robia banului, roman	2.—		
		» Din lume pentru lume	2.—		
		Negri C., Versuri, proză și scrisori	1.50		

Cărți pedagogice:

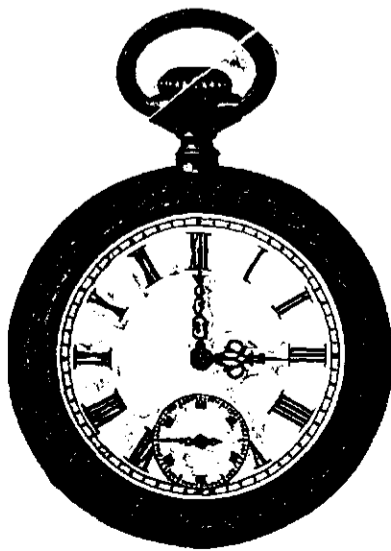
Aslan, Lecțiuni de pedagogie	5.—
Buțureanu V. C., Curente pedagogice	1.75
Borgovan Gr. V., Istoria pedagogiei	3.—
Constantinescu, Curs teoretic și practic de pedagogie și metodologie	6.—
Conta-Kernbach, Elemente de pedagog.	4.—
» » » metod.	3.—
Costescu-Dima-Grigorescu-Popescu, Metodica gramaticii, aritmeticii și geometriei	6.—
Compayre Gabr. Herbart și Educația prin instrucțiune	—60
Costescu, Metodica matematicii	5.—
» » limbei române	5.—
» » Istoriei și geografiei	7.—
Cioflan C. P., Ideile lui Iohn Locke asupra educației	4.—
Culea D. Ap., Invățământul d. natură	3.50
Kiritzescu St., Cestiuни de educație și didactică experimentală	2.50
» Cestiuни de psihologie	2.—
Găvănescu I., Istoria pedagogiei, 3 vol.	15.—
» Ideile pedagog. ale lui Locke	1.25
» Pedagogia generală	1.50
» Elemente de psihologie	4.80
Locke I., Câteva idei asupra educației, 2 vol.	5.—
Matthias D. A., Pedagogia practică	4.—
Martig Em., Psihologia pedagogică	3.50
Pestalozzi H., Leonard și Ghertruda	3.50
» Cum își învață Gertruda copii	1.50
Ufer Chr., Introd. în pedagog. lui Herbart	1.—

În atențiunea tuturor.

— Să cumpărăm pământ. —

În comuna **Tăuț** (com. Arad) se află pământ bun de vânzare. Se parcelează moșia grofului Königsegg. Condițiunile de cumpărare sunt foarte ușoare. După fiecare sută din prețul de cumpărare trebuie plătite la încheierea contractului numai 10 procente. Doritorii se pot adresa încredințatului Titu Babeș, avocat (Budapesta, Erzsébet-tér 18) ori la ampoiul domeniului Kis Péter în Tăuț (Feltót, com. Arad). Prețul pământurilor cumpărate se plătește în rate.

Țăranii români pot ajunge ușor la pământ mult, bun și ieftin. Fruntașii de pe sate să-i sfătuiască până nu-i previn țărani de alt neam.

Cele mai bune **oroloage**

Cele mai solide și **juvaericale**

Cele mai moderne

atât pe **bani gata, cât și în rate** pe lângă **chezășie de 10 ani** cu prețuri ieftine, liferează cea mai bună prăvălie în aceasta privință în întreaga Ungaria

BRAUSWETTER JÁNOS

orologier în SZEGED.

➔ Catalog cu 2000 chipuri, se trimite gratuit.

Notez, că numai aceia vor primi catalogul gratuit, cari îl cer cu provocare la ziarul **Românul** (ad. scriu că au cetit anunțul în „Românul“). Corespondențele se fac în limba maghiară, germană și franceză.